	नमुना प्रश्न वार्षिक परीक्षा, २०८२	
कक्षाः ९	समयः ३ घण्टा	पूर्णाङ्कः ७५
विषयः नेपाली		उत्तीर्णाङ्कः २७

तलका सबै प्रश्नहरू अनिवार्य छन् ।

१. समूह 'क' का शब्द र समूह 'ख' का अर्थबिच जोडा मिलाउनुहोस् : २

समूह 'क'	समूह 'ख'
आलोकित	सफलताको लागि गरिने अभ्यास
साधना	नयाँ सिद्धान्त खोज्ने काम
प्राक्कल्पना	मान पदवीको वृद्धि
प्रतिपादन	सत्य पत्ता लगाउन गरिने पूर्वकल्पना
	भौतिक संसारको जन्म
	उज्यालो पारिएको

२. दिइएको कोष्ठकबाट उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नुहोस् : २

(क) 'प्रसिद्धि' को पर्यायवाची शब्द .... हो । (कुख्यात, विख्यात, समृद्धि)

(ख) 'प्राकृतिक' शब्दको विपरीतार्थी शब्द .... हो । (सांस्कृतिक, कृत्रिम, माध्यमिक)

(ग) .... अनेकार्थी शब्द हो । (रात, समान, पूर्व)

(घ) .... श्रुतिसमभिन्नार्थी शब्द हुन् । (विष-बिस, छर-छिमेक, भात-सात)

३. अर्थ स्पष्ट हुने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : २

तितो ओकल्नु, अम्लीय वर्षा

४. दिइएका शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानी लेख्नुहोस् : १

(क) दिर्घायू/ दिर्घायु/ दीर्घायु/ दीर्घायू

(ख) श्वर्णिम/ स्वर्णीम/ स्वर्निम / स्वर्णिम

५. दिइएको वाक्यलाई शुद्ध पारी लेख्नुहोस् : २

हाम्रो नेपालि धर्ती अनेकौ मौलिक कला शंस्कृतिको अनुपम सङ्गरहालय हो ।

६. रेखाङ्कित शब्दहरूको पदवर्ग छुट्याउनुहोस् : ३

<u>वाफरे</u> ! <u>आज</u> हाम्रो घरमा <u>डरलाग्दो</u> <u>अजिङ्गर</u> पसेको <u>थियो</u> <u>नि</u> ।

७. तलका दुवै प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(क) तलका अनुच्छेदबाट उपसर्ग लागेर बनेका दुई वटा र प्रत्यय लागेर बनेका दुई वटा शब्द पहिचान गरी लेख्नुहोस् : २

बलबहादुर एक निडर तर भुलक्कड व्यक्ति थिए तर रातको समयमा चोरसँग भिडन्त हुँदा उनको अकालमा ज्यान गएछ ।

(ख) दिइएको अनुच्छेदबाट एउटा समस्त शब्दलाई विग्रह र एउटा विग्रह पदावलीलाई समस्त शब्द बनाउनुहोस् र दुई वटा द्वित्व शब्द पहिचान गरी निर्माण प्रक्रिया देखाउनुहोस् : २

हामीले पोखराको फेवातालमा माछाको पुच्छर जस्तै हिमालको छाँया देख्यौं तर हामीलाई डुङ्गाहरूको दोछाँयाले छक्यायो । हामी आ-आफ्नो क्यामेराले क्लिकक्लिक फोटो खिच्न व्यस्त थियौं ।

८. कोष्ठकमा दिइएका धातु र सङ्केतका सहायताले वाक्य पूरा गर्नुहोस् : २

(क) मलाई मेरो साथीले .... । (भुल् : अज्ञात भूत)

(ख) विद्यार्थीहरू परीक्षा .... । (दि : अपूर्ण वर्तमान)

(ग) म साइकल कुदाएर स्कुल .... । (जा : सामान्य भविष्यत्)

(घ) आमाले भन्नुभयो, "भरे पानी .... ।" (पर् : सम्भावनार्थ)

९. आज्ञार्थक क्रियापदको प्रयोग गरी आफ्नी बहिनीलाई पढाइ कसरी सुधार गर्ने भन्ने बारे चार वटा वाक्यमा सुझाव दिनुहोस् : २

१०. कोष्ठकको निर्देशन अनुसार वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् : ४

(क) रामले सर्प माऱ्यो । (कर्मवाच्य)

(ख) तिमी राम्रो अङ्क ल्याई कक्षा नौ उत्तीर्ण हुन्छौ । (इच्छार्थ)

(ग) पढ्ने विद्यार्थी पास हुन्छ । (बहुवचन)

(घ) ताप्लेजुङमा भीषण वर्षा भयो । वर्षाले फालेलुङ गाउँ बगायो । (संयुक्त वाक्य)

११. दिइएको अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : ४

माइकल फेराडेले जीवनको उत्तरार्द्धमा थुप्रै पैसा आउने जागिर पाए तर उनी कहिल्यै पनि पैसालाई महत्त्व दिँदैनथे । त्यसैले उनी प्रचुर आम्दानी हुने जागिर छाडेर एकोहोरो अनुसन्धानमा लागिरहे । उनमा वैज्ञानिक आविष्कारको भोक तृप्त भएको थिएन । यसरी जागीर छाडेर अनुसन्धानमा लाग्दा उनलाई पुन: पैसाको सङ्कट पऱ्यो । उनी बिरामी पनि परे । यस्तो अवस्थामा पत्नी साराले उनलाई दिलोज्यानले साथ दिइन् र सेवा गरिन् । उनको योगदानको कदर गर्दै तत्कालीन राजा विलियमबाट वर्षको ३०० पाउन्ड पेन्सनको व्यवस्था भयो ।

प्रश्नहरू

(क) "उनमा वैज्ञानिक आविष्कारको भोक तृप्त भएको थिएन ।" यस वाक्यलाई करणमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।

(ख) रेखाङ्कित शब्द 'उनमा' को कारक र विभक्ति लेख्नुहोस् ।

(ग) माथिको अनुच्छेदमा एउटा संयुक्त वाक्य पहिचान गरी लेख्नुहोस् ।

(घ) "यस्तो अवस्थामा पत्नी साराले उनलाई दिलोज्यानले साथ दिइन् ।" यस वाक्यको उद्देश्य र विधेय लेख्नुहोस् ।

१२. दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : ५

मान्छेले सौर्य ऊर्जाको प्रयोग युगौँदेखि गर्दै आएको छ । कृषियुगदेखि नै खाद्यान्नहरू घाममा सुकाएर संरक्षण गरिँदै आएको तथ्य हाम्रो सामु छ । हाम्रो जस्तो परम्परागत समाजमा यसलाई अझ टड्कारो रूपमा देख्न सकिन्छ । हाम्रा बहुसङ्ख्यक किसान दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरू धान, मकै, गहुँ, तोरी आदि पदार्थ घाममा सुकाउँछन् । यिनीहरूबाहेक अनेक हरिया सागपात, खुर्सानी आदि घाममा सुकाएर भविष्यमा तिनको उपयोगको निम्ति संरक्षण गर्दछन् । परम्परागत रूपमा चलेको सौर्यतापको प्रयोग गरिने यस विधिमा यद्यपि कुनै सुधार गर्न सकिएको छैन । सौर्य ऊर्जा नै त्यस्तो ऊर्जा हो जुन धेरै कालसम्म प्राप्त भइरहन्छ । सौर्य ऊर्जालाई अचेल वैकल्पिक ऊर्जाको रूपमा लिन थालिएको छ । आजसम्म ऊर्जाका क्षेत्रमा भेटिएका पेट्रोलियम, कोइला, ग्यास, बिजुली आदि विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक स्रोतको खपत तीव्र गतिले भइरहेको छ, फलस्वरूप उक्त ऊर्जाको भण्डार रित्तिँदै छ । पेट्रोल, कोइला, प्राकृतिक ग्यास रित्तिँदा पारमाणविक ऊर्जाले केही हदसम्म हाम्रो खाँचो टार्न सक्ला तर आणविक ऊर्जा प्राप्त गर्न प्रशस्त लगानी गर्नुपर्ने र 'चेर्नोबिल' जस्ता दुर्घटना हुने सम्भावना भएकाले मान्छेको ध्यान सौर्य ऊर्जातर्फ जान थालेको छ । वास्तवमा भविष्यका निम्ति यो ऊर्जा भरपर्दो स्रोत पनि हो । यसको प्रयोगबाट पृथ्वीमा प्रदुषणको खतरा पनि कम हुन्छ । सौर्य ऊर्जालाई कुशलतापूर्वक प्रयोगमा ल्याउन सकिए मानवसमाज सुरक्षित रहने छ ।

प्रश्नहरू

(क) सौर्य ऊर्जाको परम्परागत प्रयोग भनेको के हो ?

(ख) सौर्य ऊर्जालाई वैकल्पिक ऊर्जाको वैकल्पिक स्रोत मानिनुको कारण के हो ?

(ग) पारमाणविक ऊर्जालाई किन भरपर्दो मान्न सकिन्न ?

(घ) कुन कुन प्राकृतिक पदार्थहरूलाई ऊर्जाका रूपमा प्रयोग गरिएको छ ?

(ङ) 'सौर्यताप' र 'पारमाणविक' शब्दको अर्थ लेख्नुहोस् ।

१३. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : ४

(क) दिइएका बुँदाका आधारमा छोटो जीवनी तयार पार्नुहोस् :

नाम : विश्वेश्वरप्रसाद कोइराला

जन्ममिति : वि.सं. १९७१, बनारस

पिता/माता : कृष्णप्रसाद र दिव्या कोइराला

साहित्य यात्रा : हिन्दी भाषामा कथा र कविता लेखन, प्रथम प्रकाशित रचना- चन्द्रवदन (कथा), शारदा (१९९२)

मुख्य कृतिहरू : दोषी चश्मा, श्वेत भैरवी (कथा सङ्ग्रह), नरेन्द्र दाइ, मोदी आइन्, सुम्निमा, हिटलर र यहुदी, बाबु आमा र छोरा (उपन्यास)

साहित्यिक योगदान : प्रथम मनोवैज्ञानिक कथाकार, फ्राइडवादी लेखक, सशक्त उपन्यासकार

विशेषता : प्रजातन्त्रवादी नेता, २००७ सालको क्रान्तिका अगुवा

मृत्यु : वि.सं. २०३९

(ख) 'प्राविधिक शिक्षा आजको आवश्यकता' शीर्षकमा दुई जना साथीबिच भएको संवादको नमुना तयार पार्नुहोस् ।

१४. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : ४

(क) विद्यालयमा खेलकुदका सामग्रीहरू उपलब्ध गराइदिन अनुरोध गर्दै विद्यालयका प्रधानाध्यापकलाई लेख्ने निवेदनको नमुना तयार पार्नुहोस् ।

(ख) तपाईंको घरमा दिदीको विवाहका लागि आमन्त्रण गरिने निमन्त्रणा पत्र तयार गर्नुहोस् ।

१५. दिइएको अनुच्छेदबाट चारओटा बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् ४

आजको हाम्रो यात्रा ४१०० मिटरको उचाइमा रहेको खाम्बोचेनतर्फ सोझियो । बाटो हिँड्दा देखिने दृश्य रमाइलो भए पनि ठाउँ ठाउँका पहिराले भने अलिक अप्ठ्यारो पाऱ्यो । खाम्बोचेन पुग्नुअघि कहीँ पनि खानेबस्ने सुविधा थिएन । रामपरक खर्क पुगेपछि आफूसँग भएको खाजाले भोक माऱ्यौँ । रामपरक खर्कपछिको ठाडो उकालाले हामीलाई निकै चुनौती दियो । यस्तो लाग्थ्यो, जिन्दगीको खाता कतै यतै बन्द गर्नुपर्ने त होइन ! माथिबाट झरिरहने ढुङ्गाबाट जोगिनु कठिन थियो । यही कारणले यात्रालाई विराम लगाउनु पनि बुद्धिमानी हुँदैनथ्यो । जोखिम मोलेरै किन नहोस् हामी अगाडि बढी नै रह्यौँ । वास्तवमा जीवन भन्नु नै यात्रा रहेछ । यात्रा चाहिँ जोखिम नमोलिकन कहिल्यै पूरा हुँदो रहेनछ । सामुन्नेको ठुलो झरना र पारिपट्टिको ७१ मिटरको भीमकाय कुम्भकर्ण हिमालले पनि हामीलाई जिस्क्याइरहे झैँ लाग्थ्यो । कष्टपूर्ण क्षण भनेको यस्तै हुँदो रहेछ । हामी मनभित्र त्रास बोकेरै खाम्बोचेन पुग्यौँ ।

१६. कुनै दुई प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : .... ४+४= ८

(क) दिइएको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको सङ्क्षिप्त उत्तर दिनुहोस् : ४

पत्नीको पीडाले विह्वल मनलाई सान्त्वना दिन रामनाथले भन्ने गर्छन्, "छोराछोरीहरू चराचुरुङ्गीका बचेरा जस्तै हुन् । चराचुरुङ्गीका बचेरा पखेटा लागेपछि उडेर बसाइँ सर्छन् । मान्छेका बच्चा पनि गोडा लागेपछि आमाबाबुको काख छोडी गाँस, बास, कपासका लागि यताउति बसाइँ सर्छन् र आमाबाबुबाट टाढा हुन्छन् । यो प्रकृतिको नियम नै हो । हाम्रा मात्र होइन, अहिले त घर घरमा यही स्थिति छ । सन्तान विदेसिने क्रम बढ्दो छ । तसर्थ तिमीले मुटुमा घाउ नपार । म छँदै छु नि तिम्रो साथमा । अन्त्यमा बुढाका लागि बुढी, बुढीका लागि बुढा, यही नै शाश्वत सत्य हो ।"

प्रश्नहरू

अ) 'छोराछोरी चराचुरुङ्गीका बचेरा जस्तै हुन्' भन्नुको आशय के हो ?

आ) अनुच्छेदमा के कुरालाई प्रकृतिको नियम भनिएको छ ?

इ) रामनाथले कुन कुरालाई शाश्वत सत्य भनेका छन् ?

ई) रामनाथले पत्नीलाई सान्त्वना दिनुपर्नाको कारण के हो ?

(ख) दिइएको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको छोटो उत्तर दिनुहोस् : ४

हाम्रो नेपाली धर्ती अनकौँ मौलिक कला संस्कृतिको अनुपम सङ्ग्रहालय हो । यहाँ फुलेका र फकेका अनेकौँ सांस्कृतिक वैभवमध्ये हाम्रा लोकबाजा गौरव गर्न लायक सम्पत्ति हुन् । हाम्रो समाजमा प्रचलित तारले रेटेर, मुखले फुकेर वा गजाले ठोकेर सुरताल मिलाई विभिन्न अवसरमा बजाइने यस्ता यन्त्रविशेष वा वाद्यलाई नै लोकबाजा भनिन्छ । यिनीहरू नेपाली समाजको रहनसहन, जन्म, विवाह र मृत्युसंस्कारका साथै चाडपर्व, जात्रा, उत्सव, महोत्सव, मेलापात आदिसँग गाँसिएर आउँछन् । यी नेपाली लोकबाजा नेपाली समाजको मौलिक सभ्यता र संस्कृतिको शङ्खनाद गर्ने मौलिक पहिचानसमेत हुन् । नेपाली समाज सांस्कृतिक र जातीय विविधताले युक्त छ । यहाँका जातजातिले विभिन्न पर्व संस्कारका अवसरमा बजाउने बाजामा पनि त्यस्तै विविधता पाइन्छ । हाम्रा नेपाली लोक बाजाको इतिहास खोज्दै जाने हो भने मानव सभ्यता जत्तिकै पुरानो हुनुपर्छ । प्रश्नहरू:

अ) नेपाली धर्तीलाई कुन कुराको अनुपम सङ्ग्रहालय मानिएको छ ?

आ) लोकबाजालाई कसरी बजाइन्छ ?

इ) कस्ता कस्ता संस्कारमा लोकबाजाको प्रयोग गरिन्छ ?

ई) 'संस्कृतिको शङ्खनाद' भन्नाले के अर्थ बुझिन्छ ?

(ग) दिइएको जीवनीको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : ४

माइकल फेराडेका वैज्ञानिक योगदानलाई सिद्धान्त र आविष्कारमा वर्गीकरण गरी तिनलाई समेत विभिन्न वर्गमा बाँड्न सकिन्छ । फेराडेज ल अफ इन्डक्सन, फेराडेज ल अफ इलेक्ट्रोमेग्नेटिक इन्डक्सन र फेराडेज ल अफ इलेक्ट्रोलाइसिस उनका मुख्य सिद्धान्त हुन् । आफ्नै सिद्धान्तमा आधारित रहेर उनले दर्जनौं चिजका आविष्कार गरेका छन् । आज हामीले घरभित्र प्रयोग गर्ने मिक्स्चर, भरबाट बाहिर निस्कँदा चढ्ने गाडी, हामीले आआफ्नो घरमा पानी तान्नका लागि जडान गरेका मोटर ती सबै फेराडेको यही फेराडेज ल अफ इलेक्ट्रोम्याग्नेटिक इन्डक्सन सिद्धान्तकै मातहतमा चलेका छन् ।

प्रश्नहरू

अ) माइकल फेराडेका वैज्ञानिक आविष्कारलाई कति समूहमा वर्गीकरण गरिएको छ ?

आ) उनका मुख्य मुख्य सिद्धान्त के के हुन् ?

इ) हामीले प्रयोग गर्ने फेराडेको सिद्धान्तमा आधारित कुनै तीन उपकरणको नाम लेख्नुहोस् ।

ई) उनका सिद्धान्तको मुख्य आधार के हो ?

१७. दिइएको प्रश्नको तार्किक उत्तर लेख्नुहोस् : ४

आमाबाबुले आफ्ना सन्तानबाट भविष्यका लागि आशाभरोसा गर्नु तपाईँलाई कस्तो लाग्छ ? 'समय पीडा' पाठका आधारमा आफ्ना तर्क राख्नुहोस् ।

१८. कुन एक उद्धरणको व्याख्या गर्नुहोस् : ४

(क) अनेकौँ सम्पदाले भरिएको मेरो प्यारो नेपालको प्रकृति, संस्कृति र माटो गौरवशाली छ ।

(ख) सबै प्राणीलाई भुवन भरमा अन्नहरूको
खुवाएकै हो त्यो वर जलदले भोज यसको ।

१९. कुनै एक प्रश्नको समीक्षात्मक उत्तर दिनुहोस् : ७

(क) पार्वती हुन् त्यस घरकी गृहलक्ष्मी । तिनी शिक्षित र गुणवती थिइन् । साह्रै सुन्दरी नभए पनि तिनमा स्त्रीसुलभ सौन्दर्य अवश्य थियो । यसैले कप्तान कृष्णबहादुर सुखी छन् । दोस्रो महायुद्धमा तिनी लप्टन भएका थिए । पछि कप्तान भए । युद्ध थामियो, तिनी पल्टनबाट फर्केपछि आफ्नै सानोतिनो व्यापार गरेर अहिले जीवन बिताइरहेका छन् ।

प्रश्नः घरायसी वातावरणलाई सुन्दर र सुखी बनाउन नारीको भूमिकाको सन्दर्भलाई 'भविष्य निर्माण' कथाले कस्तो सन्देश दिएको छ ? माथिको सन्दर्भ र पाठका आधारमा विवेचना गर्नुहोस् ।

(ख) तलको कवितांश पढी सोधिएका प्रश्नको समीक्षात्मक उत्तर दिनुहोस् :

आमा !
यता म फसेको छु जीवनको दलदलेमा
जति निस्कन खोज्छु यो देशबाट
उति नै जोडले भासिन्छु तल
अझ तल
झनै तल ।

प्रश्नः विदेशी भूमिमा जीवनको दलदलेमा भासिने मानिसका पिडालाई 'म' पात्रले कसरी चित्रण गरेका छन् ? विवेचना गर्नुहोस् ।

२०. कुनै एक शीर्षकमा कम्तिमा १५० शब्द नघटाई निबन्ध लेख्नुहोस् : ७

(क) ज्येष्ठ नागरिकप्रति मेरो कर्तव्य

(ख) सिपमूलक शिक्षाको महत्त्व

(ग) शैक्षिक भ्रमणको महत्त्व

समाप्त